

POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI

VIGRED

DEKLIŠKI LIST

Tiskovni sklad „Vigredi“.

Došli so nam še nastopni prispevki:

Marija Bobnar, Mirna peč	Din	2.—
Marija Mrak, Kokrica	»	5.—
Sivka Rozalija, Ljubljana	»	2.—
Vira Remec, Ljubljana	»	1.—
Anica Lebar, Ljubljana	»	5.—

Skupaj danes . . . Din 15.—
Zadnji izkaz . . . » 2.275 75

Skupaj . . . Din 2.290 75

Vsem in vsaki »Bog plačaj!« Oglasaajo se vnovič dekleta, ki bi rade znižanje, ali prosijo, da počakamo za naročnino, kar je pri sedanjem pomanjkanju denarja čisto umevno, a nam je to nemogoče, ker moramo plačati v tiskarni takoj. Zato ponovno prosimo vse one, ki so premožnejše, da prispejajo na pomoč s prispevkom za Vigredin tiskovni sklad.

Bog živi!

Uprava dekl. lista „Vigred“.

Mehanično umetno vezenje zastorov, perila, monogramov, zastav, oblek, entlanja, vložkov in čipk, ažuriranje.

Matek in Mikuš, Ljubljana

poleg hotela »Štrukelj«

Predtiskanje in prebadanje vzorcev za ženska ročna dela. Brezkonkurenčna izvršitev in zelo cena! dela.

Vsebina:

R. L. T.: Mati Marija	49	Tadeja: Mati	62
P. Krizostom: Junakinja	50	Zofka V.: Spomini	62
Večerni razgovori pri gospej Eli	51		
Slavko Savinšek: O, mati!	53	Rožni dom:	
H. B. — A. L. »Je pa davi slan'ca pala...«	53	Stana: Kako smo pri nas lani praznovali	
Tadeja: Misli o materi	54	materin dan	63
Stana: Mati	55	Slavko Savinšek: O roci mami za god	64
Slavko Savinšek: Mati v Vigredini umetnosti	55	F. T.: Pri duhovni materi	61
Stana: Tvoje roke, o mati!	57	Samotarka: Moj materin dan 1926	66
P. Krizostom: Idila	57	Matko Krevh: Ko umira mama	67
Tadeja: Črna obleka	58	Od srca do srca	68
Vera Lestan: Mamici	59	Vigrednica-gospodinja	70
Slavko Savinšek: Iz življenja v življenje	59		
P. Krizostom: Materina zvezda	61	Organizacija:	
Julka Špur, Zagreb: Materina ljubezen in žrtev	61	Iz orliške centrale	71
		Sestre sestram	72
		Uredniška molčečnost	72

VIGRED

DEKLIŠKI LIST

LETO V / V LJUBLJANI, 1. MARCA 1927 / ŠTEV. 3

R. L. T.

Mati Marija.

Ali si že kdaj premišljevala, kako slede besede v angelskem pozdravu?

Angel Gospodov je oznanil Mariji . . .

Glej, dekla sem Gospodova . . .

In Beseda je meso postala . . .

Ali razumeš?

Najtišje in najnežnejše sanje dekliških src so pač posvečene materinstvu. Ko bom jaz mamica . . ., če bom jaz imela otročičke.

In tista srca, ki v same lilije gledajo in jih On iz rožnih vrtov kliče, in še vse one, ki stoje ob potu in jim je srce čisto tiho, ali ne sanjajo prav tako materinstva, ne dvem in trem in osmerim, ampak stoterim: malim, velikim, drobnim in betežnim, bolnim, zapuščenim? — —

V Nazaretu, starem, malem, tihem mestu, stare, male, svete zemlje sanja Miriam. Zgodbe davnih dni nam sporočajo, da komaj petnajstletna in gotovo še ne osemnajstletna. Rože na Jutrovem prej cveto . . .

Arhangel Gabriel jo pozdravi in ko doume, je njena prva beseda: „Glej, dekla sem Gospodova“.

In na to besedo jo je obsijal premogočni sijaj božjega materinstva.

Ali si sedaj doumela, sestra?

Glej, vsako materinstvo je predvsem, ne morda: kraljevati hočem, temveč ljubeče služiti. Ali ni vsaka mati, ki to ime zasluži, ljubeča dekla svojih otrok? Ali nisem vse premalo rekel, zakaj dekla ne vstane desetkrat v noči in ne pozdravi zjutraj z belim smehljajem, naše matere pa. To je skrivnost ljubezni.

So li že zašepetale Tvoje ustnice svoj: „Glej, dekla sem“ . . . mojih bratcev in sestic, dekla mojih šolskih otrok, dekla mojih bolnikov, zapuščenih, ihtečih, otožnih, trpečih?

Tedaj boš tudi ti mati, sestra! — — —

Junakinja.

(Prolog k materinemu dnevu.)

Iz srca so ti švignili bliski
svetli in žgoči.
Iz rok so ti zrastle cvetovi
snežno-čisti, solnčno-vročti.
Iz belega čela
so ti vzplahutali golobje ...

Mati — ali veš?
Rodila si fante Makabejce
vitke in lepe,
Samsona z levjo močjo.
V boj so šli —
za Boga in domovino
prelili so svojo kri —
tvojo kri, o mati, so prelili
in z njo rešili
vero in dom. —

Rodila si lilije snežne,
pobožne device, deklice nežne
kot vile iz pravljličnih dni ...

Dala si nam modre može,
narodu dobre vodnike,
dala si duhovnike po srcu božjem,
rodila si svetnice in svetnike. —

O mati, pridi!
Danes je tvoj dan.
Oblečemo te v svilo,
dvignemo te na tron kraljice,
vlijemo ti v velo lice
kapljico naše sveže krvi,
z vročim poljubom mladosti
ti dahnemo žar v usahle oči.

Pridi, mati!
O da bi ti mogli vrniti,
kar si nam dala:
svojo kri, svojo dušo —
življenje bi ti morali dati,
zlata krščanska mati!

Poglejte jo — junakinjo!
Na Golgoti, s križem v rokah,
upognjena v trpljenju ...
Poglejte jo smehljajočo,
poglejte njeno ljubezen vročo,
poglejte vso njeno bol pekočo!

Poglejte jo v luči zlati!

O kako si vendar velika!
O kako si lepa — slovenska mati!

Večerni razgovori pri gospej Eli.

(Razen Marijanice so vsi navzoči. Leon Ansgar se razgovarja v kotu z Magdo. Zdravnik že nekoliko nestrpen gleda vprašujoče sedaj na uro, sedaj na gospo Elo kako, da Marjanice še ni. Tedaj se začuje v predsobi njen smeh.)

MARJANICA: Ste že začeli?

GOSPA ELA (nekoliko strogo): Ne, čakali smo Tebe.

MARJANICA: Prosim oprostjenja, nehote sem se zamudila v trgovini. Očka, nič ne bodi hud!

MAGDA: No saj nisi nič zamudila. Veš, jaz imam za našega doktorja imenitno vprašanje. To ga mora spraviti v zadrego!

ZDRAVNIK: Ne vem, no, radoveden sem pa le.

MARJANICA: Ampak danes imamo že dogovorjeno, o čem se bomo razgovarjali. Saj ste nam obljubili, gospod doktor, o prijateljstvu, zlasti med dekleti in fanti.

LEON ANSGAR: Gorje meni, dva škrateljna vprašujeta, jaz pa sam. (Se obrne šaljivo proseče k zdravniku.) Ali smem upati na pomoč?

MAGDA: To ne velja. Jaz kar začnem. Zadnjič ste toliko in tako modro govorili o knjigah in njihovem vplivu. Kaj pa, ali Leonu Ansgarju knjige nič ne škodujejo?

LEON ANSGAR (smeje): Pač, toda...

MAGDA: Toda... prosim, nič ovinkov.

LEON ANSGAR (se obrne proti zdravniku): Kajne, gospod doktor, kadar imate opraviti z nalezljivimi ali kužnimi boleznimi ali strupenimi plini, vedno uporabljate antiseptične preparate ali recimo enostavno protistrupe. Glejte, gospodična, nekaj podobnega je v duhovnem življenju. Tudi tu mora tisti, ki se hoče obvarovati strupenih vplivov nevarnih knjig, rabiti sredstva ali recimo nekake protistrupe. Predvsem seveda urejeno in premišljeno branje tehtnih in izbranih knjig, urejeno pre-mišljevanje in molitev.

MAGDA: Molimo tudi mi...

LEON ANSGAR: Da, gospodična, toda vi prvič ne utegnete toliko, drugič imate toliko zunanjih opravkov in opravčkov, da težko pridete do takega branja kot sem ga prej omenil, in no slednjič; ne smete biti užaljena, nimate potrebne predizobrazbe. Tudi jaz se ne bom lotil operiranja.

MARJANICA: Magda, dosti imaš, saj mu ne prideš do konca.

MAGDA (bojevito): Gospod doktor, dobro, danes nimam nič pripravljenega, ampak še ni vseh dni konec.

ZDRAVNIK: No, sedaj pa ti Marjanček, prodaj svojo modrost!

MARJANICA: Saj jo tudi bom. Torej: Midve z mamó sva se zadnjič menile o prijateljstvu. Jaz sem trdila, da je prijateljstvo med fantom in dekletom mogoče, mama pa, da ne.

GOSPA ELA: In bi danes ne mogla nič drugače reči.

MARJANICA: Jaz seveda sem še danes istega mnenja, čeprav se mi zdi, da...

LEON ANSGAR: Tuđi jaz sem z Vami istih misli.

MAGDA: No, kam naj pa to zapišem!

MARJANICA (ponosno): No, mama, si slišala?

GOSPA ELA (nekoliko začudena): Pač sem, toda prepričana o tem nisem.

ZDRAVNIK (dobrodušno): Jaz se le čudim, zakaj se Magdi zdi Leonovo mnenje tako nenavadno.

MARJANICA: Torej, gospod doktor, vam se zdi tako prijateljstvo možno?
LEON ANSGAR: Seveda. Samo prosim Vas, da mi razložite kaj si Vi predstavljate kot prijateljstvo!

MARJANICA: No, (nekoliko v zadregi) tako, da se imata dva zelo rada in si vse zaupata.

LEON ANSGAR: Rada, dobro, toda, kajne, nič drugače kot se imata radi vidve z Magdo ali morda z mamo?

MARJANICA (nekoliko zardi): Meni se zdi, da drugače.

MAGDA: Seveda je drugače, fant je le nekaj drugega kot najboljša prijateljica.

ZDRAVNIK: No ja, malo ljubezni zraven, saj to ni nič hudega, kaj, gospod doktor? (se obrne proti L. A.).

LEON ANSGAR: Ne, kaj bo to hudega, ampak to ni več prijateljstvo, to je že ljubezen, ki je vzknila, ki nujno raste, se razraste v plamen in zahteva več in več.

GOSPA ELA: To sem si tudi jaz tako mislila, Marjanica.

MAGDA: Torej tako prijateljstvo vendar ni mogoče?

LEON ANSGAR: Pač, je možno. Toda naj povem predvsem, da je prijateljstvo »ena duša v dveh telesih«, brez ljubezenskih primesi in stremljenj, le tam, kjer je približno enaka izobrazba, enaki življenjski nazori o najvažnejših vprašanjih, tudi prevelika razlika v starosti utegne biti ovira. In tako prijateljstvo med možem in ženo je le tedaj mogoče ohraniti, če sta oba v boju življenja utrjena, resna, izkušena.

MAGDA: Ampak midve z Marjanico vprašujeva za svoja leta.

ZDRAVNIK: A, takoo!

MAGDA: Bom res huda (zacepeta z ного).

MARJANICA: Očka zna biti poreden. (Leon Ansgar, gospa Ela in zdravnik se smejejo.)

MAGDA: Torej, gospod doktor, za najina leta to ne pride v poštev?

LEON ANSGAR: Zakaj ne, če se čutite dovolj izkušeno in če menite, da boste lahko fantu vaših let res samo prijatelj in nič več...

MAGDA (zardi): Ne vprašujem, kakor da bi jaz imela...

ZDRAVNIK: Mhm, ampak jaz nisem nič rekel.

LEON ANSGAR: Nič, ne bodite huda, saj vidite, da Vas gospod samo draži. Toda, da se vrnem k stvari. Taka prijateljstva so znana, na pr. Frančišek Saleški in Frančiška baronica de Chantal. Tako Frančišek je bil še primeroma mlad in ona prav tako še mlada vdova in lepa blondinka.

MAGDA: No, torej!

LEON ANSGAR: Bila sta oba človeka izredno močne volje — in svetnika.

ZDRAVNIK: Pa je mogoče tudi brez svetništva, menda vendar?

LEON ANSGAR: Seveda je mogoče, samo, da take častne izjeme potrjujejo pravilo; in mnogo je svetnikov, ki niso v pratiki.

MAGDA: No, sedaj imate Vi eno (mu poredno striže s prsti).

LEON ANSGAR: Kolikor sem jaz videl in slišal, so v mladih letih taka »prijateljstva« redno končala ali s poroko ali pa s solzami... Pred kratkim sem bral neko knjigo¹, kjer neka gospa o tem razpravlja in pride do istega zaključka.

GOSPA ELA: Marjanica, ali si slišala?

MARJANICA: Seveda sem. Ampak jaz, jaz tudi brez tega ne bom umrla. (Se obrne in zbeži iz sobe.)

(Leon Ansgar, zdravnik in Magda se kmalu nato poslove.)

¹ Igna Lünemann, Die Kommilitonin.

O, mati!

O, mati, o, mati,
pred mano hodiš v mučeništva halji beli,
na čelu so ti v krono rdeči cveti vzcveli,
rdeči cveti žrtvovane srčne krvi,
v očeh ti uslišanje izprošenih milosti gori
in v dalj so izprožene sklenjene, žuljave roke,
iz srca molitev na njih trepeta za otroke!

O, mati, o, mati,
iz dalje v presveto zamaknjenje tvoje strmi,
o, mati, in si ne upa do tvojih svetih višin,
ker je preslab in ljubi premrzlo tvoj sin,
ker vera mu v srcu slabotna in majhna gori,
in čaka, da sladko vanj zlije iz tvojih se rok:
Moj dobri, najslajši ti mojih otrok!

O, mati, o, mati,
da bi mogla doznati
mojo grenko bolešt,
da bi mogel izdati
ti moje duše povest,
se v tvoje višine pognati
iz blatnih, umazanih cest!

O, mati, o, mati,
pa ti ne smem izjokali
grenke, pekoče bolesi,
pa ti ne smem razodeti
moje duše povesti,
ker moram, moram ostati
na blatni, umazani cesti,
ne morem v tvoj varni objem pohiteti,
ne morem se k tvojemu srcu prižeti:
ker tvoje haljine so čiste, prebele,
da moje jih blatne roke bi objele,
o, mati!

O, mati, o, mati,
od daleč le tvoje oči naj nad mano gredo,
v krono naj novi rdeči ti cveti vzcveto,
ko solnce naj halja prebela pred mano blešči,
v očeh naj ti milost, izprošena milost gori,
in vedno še vnovič naj prosi izprožena roka:
O, milosti, milosti, nove moči za otroka!

Henriette Brey — A. Lebar:

„Je pa davi slan'ca pala . . .“

(Narodna pesem.)

(Nadaljevanje.)

Belgrad. Ne, da se ne bi dalo zvedeti, kje je Tinka. A nazaj jo dobiti? Saj je znano, kdaj in kako ter kakšne se vračajo dekleta od tam.

Tolažil je mater dobri župnik, a tolažilnim besedam niti sam ni verjel.

»Le ne obupati! In pridno molimo zanjo!« Tako je končal. In to dvoje je bilo tudi edino, kar se je dalo napraviti.

Pač žalostna vest, ki jo je žena prinesla domov. Oče je prebledel ob tej novici, a niti besedice ni izpregovoril. Tiho se je obrnil v okno.

»Mama, ali bo Tinka kmalu prišla?« sta polglasno vprašala Ciril in Metod izza svojega dela. Zelo jima manjka Tinke; marsikatero igro so skupaj igrali.

»Tiho!« je rekla mati in plaho pogledala proti očetu. »Pojdita zdaj spat in molita za Tinko!«

Tonetu so potemnile oči, ko je zvečer zvedel za to novico. Vse leto sta se s Tinko slabo razumela, ker ni hotela od njegovega prijatelja Jurčeta nič slišati. Neumno dekle! In Jurčeta še manj razume. Zakaj bi morala biti baš Tinka? Kaj je posebnega na njej? In ali ni še drugih deklet dovolj? Na vsak prst ena!

Pa se je zasmejal: »No, pa je daleč od doma. Saj dekleta pač frče ie za zabavo!« Potem pa je molčal.

Mati je vzela s police zaprašeno blazino od Tinkinega klekljanja in jo je spravila v svojo skrinjo. In se ji je zdelo, da je spravila nekaj izgubljenega — neviden bel venec.

* * *

Ves trud dobrega župnika je ostal brezuspešen. Ničesar ni mogel zvedeti o Tinki. Saj kdor pride v mesto brez opore, brez prijateljske roke, zaide prav kmalu v vrtince in izgublja tla pod nogami. Nekateri pridejo še na površje, večina pa izgine brez sledu. Kdaj in kje jih bo splavilo to velikomestno močvirje na suho?

* * *

Čez nekaj tednov so morali starši dati še enega otroka: Tone je dobil poziv k vojakom; saj potrjen je bil že aprila meseca. Prvič se je vrnil kot nadštevilen. Tovariši so že odšli; zdaj mora še on oditi.

»Da bi šel v Belgrad, mesto v Skoplje! Gotovo bi Tinko našel. Morebiti jo pa vidiš, ko se pelješ tod mimo.« Tako je v svojo tolažbo govorila mati.

Njene skrbeče misli so pač še vedno begale za Tinko. Kolikokrat je v svoji samoti razprostrla roke, da nesrečno, morebiti že padlo, varuje, podpre.

Kdaj je materino srce prenehalo upati? V očetovih očeh je bila hči že davno »izgubljena«. Toda dvoje zdelanih in trudnih materinih rok se je sklepalo vsak večer in iskrene prošnje so hitele pred Neskončno Dobrega za pomoč nebogljenci.

Še samotnejše je postalo pri Knezovih po Tonetovem odhodu.

Čez pol leta je pisal, da mu je vseč pri vojaki in da se bo dal aktivirati, saj doma itak ne dobi dela.

Bolni oče in mati se nista pogledala, ko sta to iz pisma razbrala. Drug pred drugim sta hotela skriti bolešč, ki sta jo pa oba čutila, ostro kakor nož: tudi on, tudi Tone!

Tiho sta vsak dan gledala blede in bolečna dvojčka, ki jima je bila že smrt zapisana na obrazu.

Kako dolgo še?

Po noči je dva para žgočih oči zrlo v neprodirno temo. Skozi malo okence so gledale sicer srebrne zvezdice, kakor vtlane na črnem baržunu. Toda: kje je zvezda nade za nju?

(Dalje prih.)

Tadeja:

Misli o materi.

Beseda mati je pesem, ki sestoji iz najslajših melodij ljubezni, lepote, sladkosti in odpovedi.

Če bi me kdo vprašal, kaj želim, kadar mi je najbolj hudo v življenju, bi mu rekla: mater mi dajte.

Če umrje mati majhnemu otroku, je enkrat bridko, kadar jo izgubi velik otrok, je dvakrat hudo.

Spomin na mrtvo mater je kot angel varuh, ki varuje človeka pred marsikako zablodo, ga dviga in čuva.

Mati je edina, samo ena in ni je slave, ne bogastva, ki bi odtehtalo eno samo toplo materino besedo, en sam njen pogled.

Za otrokov duševni razvoj je očetova ljubezen kot neka slaščica, materina mu je potrebna, kot vsakdanji kruh.

Mati.

*Globoko, ko nočna tišina,
in nežno, ko snežna belina
je materino umevanje.*

*Močna, ko solnčni žarki,
in silna ko morski valovi
je materina ljubezen.*

*Molčeča, ko morska globina
in tiha, ko gorska višina
je materina bolest.*

Slavko Savinšek:

Mati v Vigredini umetnosti.

Preprosta, otroška, še vsa v povojih je umetnost v naši »Vigredi«. Štirje letniki šele popolni leže pred nami, v peto »Vigred« šele poganja. In rod, ki raste ob njej in ž njo, je tudi še mlad in negoden; a kleše in vzgaja se sam po svoji »Vigredi«, glasilo slovenskih deklet. Negoden je in mlad: zato ni čudno, če si išče varne opore, ljubeče, mehke, a vendar zveste in trdne roke, ki naj ga vodi. Mlad je in negoden, zato je tudi umetnost njegova le bolj jecljanje, ni zrela pesem in krepka beseda, pesem mladega, otroškega srca je, pesem v lepoto in zvestobo zaverovane duše, pesem otroških oči in pogledov, pesem nedolžnega srca. Ali je čudo potem, če je v vsej njegovi mladi umetnosti, od njega pisani in njemu namenjeni, ena misel, ki vso prepleta, čudo, če v vseh štirih letnikih »Vigredi« v vseh pesmih in lepi prozi zveni en sam krik, en sam vroč klic: Mati!?

Vse umetnostno delo »Vigredino« je posvečeno najprej Materi vseh mater, Mariji, vsaka številka govori o njej, da skoro vsaka stran. In zemeljska mati je druga, ki se njeno ime, ki se ljubezen do nje in hrepenenje blešči skoro v vsaki številki. Otroci pišejo »Vigredino« umetnost, otroci se klanjajo svoji nebeški in zemeljski materi.

Kako slave mater, kako jo ljubijo, kako se ji klanjajo, kako jo časte? Otroško, vdano, pobožno; prav za prav samo z dvema besedama vedno: o, mati!

Ni sicer pomembna »Vigredina« umetnost v slovenskem slovstvu, ali vredna je, da smo pozorni nanjo, ker je umetnost preprostih, mladih, neizkušanih. Ali iz srca prihaja, da se v srca prelije, v mlada, nežna srca in požene v njih. Ž njo nezdruženo poganja v mlada srca ime: mati, ime nad vsa imena, kakor berete v »Roži Mariji«: O, mati, ti sladkost, ki ji človek ni mogel dati drugega imena, o, mati, ti bridkost, ki je nikdo ne more imenovati z drugo bridkostjo! O, ni ga imena, ki bi ob njegovem imenovanju vztrepetalo v sveti ljubezni toliko src, kakor ob besedi: mati! Ker Bog ni imel rože, ki bi bila lepa dovolj in duhteča dovolj za to ime, je dal ženi, da je rodila in ji je rekel: mati!

M. Krevh se v igrici »Pod božjim varstvom« ustavi v prologu in pove:

Vrnila se je hčerka izgubljena,
ni zadržala sila je nobena,
saj upala je: materno srce
otroku odpusti zablode vse.

Tadeja ji poje skozi vsa leta, mehko, a toplo in prisrčno. »Vsako sveto noč se spominjam matere, njenih besed in bridkosti, ki je ležala v teh besedah. In ko pride božična noč, molim zanjo in zase. Pa mi da sveta noč tolažbo in mir...« In zopet: Ali je pogled tako mil, tako globok — kot je pogled materin? Ali je srce, ki tako ljubi, toliko trpi, žrtvuje, odpušča — kot srce materino? — Ko ji mati umira in jo hči prosi samo v pogledu odpuščanja: Pogled je zadostoval, da mi je videla v dušo, skesano, odpuščanja prosečo... V tem pogledu sem brala ljubezen in odpuščanje... »Mati!« — Samo ta vzklik je mogel priti iz dekliškega srca ob spoznanju materine ljubezni in dobrote.

Dr. p. Roman pripoveduje o Zlatku Kneževiču, ki je umrl mamiči mlad: Mama je prihitela iz sosednje sobe. Z izrazom nepopisne ljubezni se je sklonila k njemu in ga molče privila nase. Z lastnim srcem je hotela zadržati življenje v njem, z lastnim dihom prestreči njegov smrtni dih... Stisnila ga je rahlo k sebi in močno v veliki upajoči in verujoči ljubezni. »Zlatko, sinček ljubljeni!«

In p. Krizostom, mož z mehko, sanjavo dušo, kako ji poje: »Mati, mati, naš zaklad!«

Pa zopet: Tiho je šla — — —
 Pred njo otroka dva,
 za njo trije.
 V krsti so nesli
 njeno ubogo srce.

C. V. razširja »Blagovest«: Ena je Pesem, ena je Roža skrivnostna, eno je odrešenje nas tavajočih, v temi išočih... »Tam v preprosti hišici vsa zamaknjena kleči«...

M. G. ji pravi: Korenina, ki črpajo otroci iz nje telesne in duševne moči za svoj razvoj... Mati hodi s svojim otrokom skozi vse življenje, četudi je mrtva. Mati je ljubezen in njeno delo je delo ljubezni, tiste preproste ljubezni, ki vse ljubi, vse razume, vse odpušča.

Stana se zateka k nebeški Materi: Vsak večer v mraku me vodi pot v kapelico. Mamica, nebeška Mamica me tam pričakuje...

Stanko Cajnkár jo pričara v smrtno grozo Anice v »Bratih in sestrah«: »Nande, pomagaj mu...!«

»To so mati, Anica, naša mati.«

»Ne, ne, Nande. Kristus je, ves krvav in žalosten, žalosten...« —

Marija Kmetova poje slavonspev nebeški Materi: Vstal je Sin iz smrti, vstala je Mati iz Sina, vstalo je človeštvo iz Sina in Matere. Rože milosti so vzkalile v dušah, rože — odrešenja so objele svet, majnik je prišel na zemljo.

Tako poje »Vigredina« umetnost o obeh materah, o nebeški in naši zemeljski. Samo nekaj primerov sem navedel, kot se mi je ravno obrnil list. Skoro mi je žal, da sem izbiral: saj je vsa »Vigred« samo o Materi in o materah!

Kako je lep materin obraz, kako sladak spomin nanjo, kako vroča misel ob njej. Duše naših »Vigrednic« sanjajo o materah in jim pesem pojo. In vsako leto v marcu mesecu stopa »Vigred« pred materin oltar; vsako leto ji okraši njen lepi oltar z drobcenimi cvetkami, skromnimi in ponižnimi: s svojimi otroškimi srci. In v mlado zelenje povije te drobne cvetke, v mlado zelenje, ki je priklilo iz mladih duš: v svojo otroško, preprosto umetnost.

Umetnost ima namen. Tudi naša »Vigredina« umetnost. Ali more lepše goreti pesem in cveteti zaljše kakor na oltarju imena: mati? »Vigred«, mlada »Vigred« ve to in zato je vsak njenih belih listov klic srca in krik po varstvu in ljubezni: »Mati!«

Tvoje roke, o mati!

Ce jih gledam, kako Ti zdaj včasih trudne, prekrizane leže v naročju, se mi zdi, da je celo življenje, polno ljubezni, dela in žrtev napisano v njih, v teh gubah in gubicah, ki so jih polne.

Kaj pač pripovedujejo te črte in črtice? Gotovo mnogo veselega, četudi sta materina sreča in materina bolest tako blizu skupaj.

Kako rada mislim na to, da sem bila Tvoj prvi otrok, da so Tvoje roke postale materine roke, ko si me prvič pritisnila na srce. Tu se je začela ljubezen in — skrb. Saj sem bila vsa, prav vsa v Tvojih rokah, kakor v gnezdecu.

In komaj si me z mojimi negotovimi prvimi koraki peljala v detinsko domače življenje, že je iskala Tvojih rok in toplega gnezdeca v njih sestrica in potem še ena in nato bratec. Eden je napravil prostor drugemu, da nas je bilo končno vprav deset, za vsak prst eden, a vsak je hotel celo roko.

Kaj je bilo tu treba pomagati, lečiti, voditi! Koliko dela Ti je dalo to živo srebro v hiši! Toda Tvojim rokam se je godilo vprav kakor Tvojemu srcu: čim dalje bogatejše so bile, čim več smo zahtevali od njih.

Da, mati, bogate so bile Tvoje roke! Vsem so nam pripravile veliko in lepo življenjsko srečo, ker nam niso le pomagale k telesni rasti, nego so nas vodile tiho in preprosto k Bogu. Tvoje roke so nam odgrnile zastor izpred svetih in nedoumljivih resnic, ki jih naše oči niso videle, a so jih naša srca verovala, ker si jih verovala Ti.

In o življenju, ki nas je čakalo, si nam pokazala, kar smo rabili pozneje, da smo mogli pomagati potrebnim.

Tako mirno si nas vodila! Pod Tvojim vodstvom niti nismo čutili ovir, a vendar smo se vedno zaupno ozirali na Tvojo vodečo roko. Tiho gnezdece nam je ostala vse življenje in če smo pogosto upehani od življenjske poti pohiteli vanj: tu smo si odpočili, svetlo, toplo in prijetno nam je bilo.

Saj nismo mnogo govorili, o, razumeli smo se tudi molče. A, ko si nam zvečer s to svojo roko napravila križ na čelo, nam je bilo, kakor da je prišla nova moč v nas, moč in gotovost.

Od samega dajanja in pomaganja in dela za nas, otroke, so Tvoje roke, o mati, usahnile, uvele. Leto za letom, osemdeset jih je, pa so postajale lepše: ožarja jih materina dobrotla in krasi jih otroška ljubezen.

Blagoslovljene bodite, blagoslavljajoče roke moje matere!

P. Krizostom:

Idila.

*Pomlad in solnce
in bežeče nebo — — —*

*Rosna trava
poje velikonočno pesem.
V Boga je zamakajena
vsa narava — — —*

*Pred hišo v solnčnem zlatu
kot kraljica sedi — mati.*

*Detece iskro
se ji med prsti smeji
in vabi z ročicami
pomlad in solnce
in bežeče nebo,
rosno travo
in vso pojočo naravo:*

*„Pozdravite jo gorko!
Pozdravite mojo mamico!
Pozdravite njo,
ki me je rodila,
ki me je s svojo krvjo dojila
in mi dahnila v lica
ves ogenj ljubezni — — —*

*Mamica, ali nimam na ustecah
kapljico tvoje krvi?“*

*„Brbljaček ti — — —“
in ga je vroče poljubila.*

*Čez rosno travo
se je zlata zarja razlila
in zapela materi slavo.*

Črna obleka.

Bilo je v dneh, ko je moja mati ležala bolna, hudo bolna. Tiho smo stopali po sobah, nalahno zapirali vrata, šepetaje se pogovarjali, kot bi ji s tem hoteli olajšati bolečine. Živeli smo v nekem čudnem, napetem pričakovanju, čakali nekaj velikega, nerazumljivega.

Tiste dni nisem šla v šolo, ker je mati rekla, da ostanem doma. Nisem vedela, nihče domačih ni slutil, da se bliža smrt. A mati je to dobro vedela in čutila jo je. Z velikimi očmi je zrla proti vratom, kdaj jo zagleda in z napetim prisluškovanjem je čakala njenih stopinj.

Neko dopoldne me mati pokliče k sebi. Sedla sem k njeni postelji, listala sem po knjigi, a brati nisem mogla. Čutila sem materine poglede na svojih licih, ustnicah in na rokah. Nisem se je upala pogledati. Neka tesnoba je ležala v mojem srcu, v grlu in prelila bi se v solze, ko bi se ozrla na mater.

Molčala sem in tudi mati je molčala. Nenadoma pa je izpregovorila: »Govorila sem že s teto. Popoldne kupita v mestu blago za črno obleko. Saj veš! Mnogokrat jo boš lahko rabila. Pa . . . pa nikar ne bodi žalostna . . .«

»Mama . . .« Pogledala sem jo in tisti skriti potok solz je napolnil oči, zajezil tok besed, da sem umolknila.

»Mama . . . saj . . .«

Obrnila se je k oknu, solza je zablestela na vekih, spolzela po licu. Planila sem ven iz sobe, k teti, zgrabila sem jo za roko.

»Povejte . . . kaj res . . . mama . . .«

Nič mi ni odgovorila teta, jaz pa sem vedela, da je res, da bo res . . . Zajokala je globoko v srcu, vse v meni je zatrepetalo.

Popoldne smo prinesle blago. Nisem vedela, kako sva šli v mesto, izbirali v trgovini, prišli domov. Samo blago sem videla, vsa miza ga je bila polna in zdelo se mi je, da sega črni kup do stropa.

Šla sem v sobo k materi z občutkom, ki ga imamo, če stopimo pred mrtvaški ođer, da pokropimo mrtveca: tiho, resno z nemo bolestjo v srcu. Mati me je že čakala.

»Ste dobro kupile? Veš, kar sešije naj ti šivilja obleko. Samo ne pokažite mi je! Pripravite se . . .«

Čisto drugače so gledale sedaj njene oči, nekaj čisto drugega so govorile. Nič laži in prikrievanja v njih, samo resnico in usmiljenje so razodevale. Predsmrtna pesem je bila v njih.

»Pojdi sedaj, bodi dobra in pridna!«

Odšla sem iz sobe, ven na hodnik v noč in mir. Sklonila sem se globoko v se, prisluhnila vase in sem vedela, kar sem morala vedeti: da bo res, da se bo treba pripraviti.

Drugi dan mi je šivilja pomerila obleko, prikrojila jo po lastnem okusu, brez moje volje.

Ko sem jo oblekla, se mi je zdelo, da mi sega do gležnjev, da sem v nji silno velika in tuja, neznana sama sebi.

Pripravljena sem bila, obleka je visela v omari in čakala, mati je ležala v postelji in čakala, prisluškovala k oknu, gledala v vrata . . .

Srce moje ni bilo pripravljeno. Upalo je, trepetalo, lagalo samo sebi in v dolgih nočeh sem se zagrizla v odejo in trepetaje prosila Boga, naj ne bo to res, naj se vse izprevrže, izpremeni.

Šest noči sem molila in prosila za materino zdravje, sedmo noč sem sedela ob njeni mrtvaški postelji in jo božala po mrzlih licih.

Drugi dan sem oblekla črno obleko, da spremim mater na njen dom tja k Sv. Križu . . .

*Tebe, o mamica zlata,
vedno želi si srce!
Tebe, premila, predobra,
iščejo moje želje.*

*Videla rada še enkrat
Tvoj bi trpeči obraz,
In usaj še enkrat bi čula
skrbno-ljubeči tvoj glas!*

*Kličem te, mamica moja,
kličem, ker mi je gorje,
Tebe pa ni, da tolažbe
vlila bi v revno srcê.*

*A pač — tvoj duh je še z mano
in me pogumno bodri:
„V bojih viharnih stoj trdno!
Upaj še v srečnejše dni!“*

Slavko Savinšek:

Iz življenja v življenje.

II.

(Nadaljevanje).

Na Žerjavini raste iz pogorišča nov dom. Najprej se je dvignil novi hlev, da so mogli živino spraviti pod streho. Prve dni po požaru jo je Jerica kar v Zajamo zagnala, velela pastirju, ki ga je iztaknila nekje v dovških rovtih, postaviti pregrado za noč in tam je živina čakala nove strehe. Ko so jo prvič pognali v novi hlev, so se voli in krave ustavili na pragu in le z največjo težavo so jih privezali k jaslim. Novo poslopje je bilo obširnejše od starega, lepše, modernejše, svetlo in zračno. Jerica je tako izsilila iz očeta. Hotela je, da vstane Žerjavini novi dom lepši in ponosnejši kakor je bil kdaj prej.

A oče so bili trdi. Trgala se je z njimi za vsak stotak, vsako novo okno je morala izgristi iz njih.

»Saj je dobro, kakor je bilo! Če so pred nami tako gospodarili v takem, bomo tudi mi še!«

»Ali, oče, zdaj je prilika. Zidati moramo za desetletja. In vem: Žerjavina bo še bogata, tudi novi hlev bo pretesen!«

»Meniš? Kje bomo pa vzeli?«

»Delali bomo, oče! Noč in dan, kakor smo zdaj vse te dni!«

»Da, ti že, Jerica. Ali midva, mati in jaz? In Jaka?«

Jasno deključje čelo se je zmračilo.

»Bogu bodi pctoženo! Za nobeno rabo ni!«

»Tudi nesreča ga ne spametuje! In ga ne bo nič! Pa bi delali hlev kakor za dva gruntarja?«

»Pustimo to, oče! Hlev mora biti večji! Vse je naročeno in odmerjeno. Saj boste dali denar, oče?«

»Kako? Nimam. Meniš, da sedim na njem?«

»Za hlev bo že in za nove svisli tudi še, čeprav je bila zavarovalnina pičila.«

»Kaj pa za hišo?«

»Se bo dobilo!«

»Kje?«

»To bo moja skrb!«

Zasukala se je na peti in odhitela ven med delavce. Brž je bila pri mojstru, mu razkladala in razkazovala. In res: oče so dali denar. Prej jim ni dala miru. Zrastel je hlev in tudi svisli, oboje novo in lepše, prostorno, veliko, za trikrat toliko živine, kolikor je zdaj Žerjavina zmore. Jerica je bila neutrudna. Od jutra do pozne noči na nogah, vsak dan je pripeljala novih delavcev in z novim delom pričnjala. Tako je oče čutil nazadnje, da so mu vajeti zdrsnile iz okornih, skopih rok. Izvilo mu jih je dekle, do požara mirna in tiha Jerica, ki pa je zdaj v nekaj novega zrastle, se zagrizla v Žerja-

vino in njeno gospodarstvo, da se ji je stari Klinar čudil, odkod se je dekle vzelo.

Ono jutro po požaru ga je prvič nagovorila s čudnim naglasom in trdim zvokom v glasu. Da jo je začuden pogledal in skoro verjeti ni mogel, da govori tako ona ista Jerica, ki je govoril ž njo zvečer pred požarom. Mati je od takrat gledala vanjo ko v svetnico, ubožica, ki ji je strašna noč ostala v udih, da je le s težavo lezla iz kamre v kuhinjo in samo še kuhati zmogla. Vse drugo je Jerica naložila na svoja ramena. Prav ničesar ji ni dala delati, a tudi očetu je trgala delo iz rok.

»Oče, nikar, stari ste in nablehni! Glejte, tamle tistele hlode otešite; pa pazite, da se ne usekate!« Tako mu je vzela lopato iz rok, ko je presipaval pesek in kamenje valil. Poiskala je brata, ki je zaspano izbiral žeblje in jih ravnal:

»Jaka, da te le sram ni! Oče se trudijo z lopato in kamenjem, stari in nadložni, ti pa, hrust, se igraš tukaj kot otrok! Daj, tamle prevali! Na, tu je kramp! Trdno poprimi, saj imaš zdravi roki!«

In je odložil kladivo, pa pograbil kramp in roval in valil skale uro dolgo. A brž ga je minilo: sedel je in počival. Pa je že Jerica planila od nekod nadenj in skoro ga je bilo sram, ko je umaknil pogled njenim ostrim očem in znova poprijel za delo. Pa vendar, čutil je v Jeričinih očeh železni: moraš!

Jerica je bila že dalje, brž je deklam nekaj naročila, hlapca poslala po novega peska, drugega zopet v mlin pogledat, če je žito že zmleto, mlado deklo Urško pa po prelazt za prešiče. Vse je videla, vse kakor na nitih držala in nič ni ušlo njenim očem, ki so sijale v čudni, zatemnjeni luči.

Včasih se je sama sebi čudila, kako zmore vse to, kje dobi moči in poguma, da ji je vse lahko in po sreči. Spomni se: ko je prvič potrkala v Plavškem rovtu pri Šimnovcu, da bi pšenice dobila. Takoj prve dni po požaru.

»Oče Šimnovec, ali bi mi dali vrečo pšenice? Vrnem vam jo ob prvi priliki!« Takrat je gledala bolna mati vanjo z upadlimi očmi. Mati rabijo belega kruha, sicer bodo ob moč. In kako ji je odleglo, kako je zbežal strah in čuden sram iz srca:

»Kaj bi vračala; ne misli na to! Radi vreče pšenice ne bomo šli prosit. Kadar bomo pa mi rabili, boste pa vi dali!« Napolnili so ji oče Šimnovec vrečo in njihov Juri jo je zanesel na Žerjavino. Mati Šimnovčeva pa so ji dali hleb belega kruha in vrečico bele moke: »Da bodo mati laže pričakali preden bo zmleto!« Mati Šimnovčeva so uganili, da prosi za mater hči.

Da, mati! Ta tiha, dobra mati, ki je dala vse moči Žerjavini in Jerici in bratu, ki je noč za nočjo prejkala, ker je bil Jaka drug kot ga je sama hotela in učila in je ni poslušal, četudi je bil ljubezen njena in mu je dala od svoje krvi! Samo da bi bil dober sin! Dokler ni bila bolehnja, je bila prav za prav gospodar na Žerjavini ona. Oče so bili premeški, pa preskopi. Še za mater se jim je škoda videlo. Zadnja leta je tiho mater strla bolezen in jo v tla pritisnila. Požar pa ji je še zadnje moči vzela.

Često je pohitela Jerica k materi v kuhinjo, da ji je vzela pretežno delo, ji primaknila to in ono in pogledala in popazila, če jemlje zdravila pravočasno in dovoljno, če jè, kar ji je bilo treba, da se pri moči ohrani. In velikokrat so se ji ulile solze, ko je šla od nje. Bili so ti trenutki zanjo najtežji in ni našla pomoči takrat drugje kot v upanju na usmiljenje božje in božje varstvo, ki ga je uživala Žerjavina do požara in po požaru zopet.

Da, mati in Žerjavina! Ona, ki ji je življenje dala in kri, in ona, ki jo je hranila in ji je bila dom! In je slutila, da ravna prav, samo tako in ravno tako; da ji bo dal Bog in ljuba Mati Marija, da materi sina nadomesti in Žerjavini gospodarja in ji ohrani ponos in lepoto, zdravje in moč za mater, za očeta, za brata in zase!

(Dalje prihodnjič.)

Materina zvezda.

Žarno zvezdo imaš.
Z ognjem je prikovana
na polnočno nebo.

Žarno zvezdo imaš.
Zlate niti jo spajajo
s tvojo krvjo.

Žarno zvezdo imaš.
Če te grize bridkost —
zardi.
Če te boža sladkost —
pobledi.

Žarno zvezdo imaš. —
Aj, mati, povej mi skrivnost:
Zakaj je tvoja zvezda blesteča
vedno krvavo-rdeča?

Julka Špur, Zagreb:

Materina ljubezen in žrtev.

(Spomini hčerke v tujini na materin dan.)

Dve leti je tega, kar sem rekla materi: »V mesto grem služit. Pristudilo se mi je to beraško življenje iz dneva v dan, brez konca.« Rekla sem ji to, četudi me je mati potrebovala doma.

Niti besedice ni rekla, toda videla sem, da so jo morale te besede zelo zaboleti. V njenih, od trpljenja globoko vdrlih očeh, sta se zasvetili dve solzi — ljubezni in žrtve. Ljubezni, ki mi je hotela izpolniti vsako željo. Žrtve, ki je bila pripravljena na vse, samo da bi se mi v svetu bolje godilo, saj doma je večkrat primanjkovalo tudi črnega kruha.

Dan pred odhodom, ko mi je krpala obnošeno obleko in pripravljala vse potrebno, sem večkrat videla, kako je skrivaj potegnila preko oči, da otrne solze. Mati, moja uboga mati!

Spominjam se, da sem poleg nje pela, četudi sem videla njene solze; toda razumela jih nisem takrat, danes jih razumem.

Na večer tistega dne je polglasno vzdihnila, kot zapuščen berač mimo-idočim v negotovosti, bo li uslišan ali ne: »Ostani, pa mi pomagaj križ nositi!«

Naglo je umolknila, kakor da se sramuje pravkar izgovorjenih besed, ki niso našle nikakega odmeva.

Drugo jutro me je spremljala na kolodvor. Ona je nosila zavitek; sama je tako hotela. Jaz sem stopala lahkih korakov in skoro razigrane volje spredaj; zato nisem slutila, kaj se godi v srcu nje, ki je stopala težkih in trudnih korakov za mano.

Blizu kolodvora slišim naenkrat, kako je glasno zajokala mati. Ozrem se. Obraza materinega nisem videla, pokrivali so ga dolgi, suhi prsti. Skozi te prste pa so polzele v zlati zarji vzhajajočega solnca solze, materine solze, solze ljubezni in žrtve. Čudna tesnoba se me je polastila. Spoznala sem, da pot, ki sem jo nastopila, ni tako lahka in brezskrbna, kakor sem si mislila.

Ko je pridrdral vlak, me je mati prekrižala na čelo, usta in prsi. Skoro me je bilo sram med množico, a mati je videla samo mene. Podala sem ji

roko; vsa mrzla in tresoča je ležala njena v moji. »Marija naj ti bo mati!« je še izpregovorila in z opotekajočimi koraki odšla proti cerkvi, a jaz v svet.

»Marija naj ti bo mati!« To me je spremljalo skozi dve leti, ko so mi tuji ljudje rezali tuj kruh.

O, mati, bodi prepričana, da ne pozabim nikdar tvojih nauk! Četudi včasih lučka, ki si jo prižgala v mojem srcu za Marijo, močno zaplapola, ugasnila ne bo, saj ji prilivaš vsak dan s svojo materino molitvijo novega olja.

Uverjena bodi, o mati, da žrtev in ljubezen Tvojega srca ni bila zastonj!

Tadeja:

Mati.

*V slovo, v slovo
si dvignila roko . . .
Odšla sem v svet
za vzori mladih let.
O z Bogom, mati,
in rodni krov!
Ljubeče spremlja
naj tvoj me blagoslov!*

Zofka V.:

Spomini.

Hrepenenje je vstalo v mamini duši — hrepenenje po sinu, ki je bil že dolga leta v tujini. Tudi sinku se je zahotelo z vso neskončno ljubeznijo po mamini bližini . . . iz vsakega njegovega pisma je dihal iskrena prošnja: pridi mati, pridi!

Odzvala se je mati klicu svojega in sinovega srca. Odšla je in spremljala sem jo na poti, v daljno banaško vasico. Dolga in mučna je bila vožnja na vlak v oni neznosni sopari najgorkejših poletnih dni — nič prijetna ni bila za njena stara leta pot z vozom po trdih banaških cestah. Dolga, dolga je bila pot . . . a ljubezen, materina ljubezen prenese vse. In snidenje s sinom je bilo tako toplo in pristrčno . . . Bog ve, sta li slutila, da sta se sešla zadnjikrat v življenju? Srečna sta bila: mati pri sinu in sin pri materi. In ono jutro, ko sva zopet odhajali! Še vsi tihi so bili oni lepi in bogati banaški domovi — vsa vasica je še snivala — mi pa smo se poslavljali. Težko življenje je imela mati naša — a solz skoroda ni poznala; tedaj pa, ko je objela sina, so ji drsele po velem licu težke, težke solze. Kaj si slutila, mamica, da ga objemlješ zadnjikrat, da je tvoje srce tako krvavelo ob ločitvi?

Še eno željo je imela.

Peljati sva se morali nazaj grede tako, da sva se vozili mimo njenega rojstnega kraja. In tedaj, ko ji je uzrlo oko kraj njene mladosti, se ji je razjasnilo lice — v očeh ji je sijala vsa blaženost njenih otroških in dekliških let. Dolga leta že ni bila tu, a vendar je naenkrat našla vse pisane trate in tihe loge, kjer se je igrala kot otrok in pletla cvetne venčke.

Glej, mamica, tedaj nisem vedela, zakaj mi s tako ljubeznijo razkazuješ vse hribočke in griče in vse sladke spomine svoje mladosti.

Danes te razumem: prišla si bila, da še enkrat čziviš lepe spomine na pomlad svojega življenja, da še enkrat in poslednjikrat ugledaš kraj svojih mladih dni in se poslovíš od vsega tega. Mati moja! Še bom šla v kraje tvoje mladosti in ti prinesem tih in pristrčen pozdrav iz temnih gozdov. Na onih tratih pa natrgam šopek cvetja in ti ga položim na tiho gomilo.

Stana:

Kako smo pri nas lani praznovali materin dan?

Najbolj pridno je drdral nekega popoldneva šivalni stroj in na mizi je bila cela gora raztrganega perila, ko naju je — sestro in mene — presenetila Kovačevičeva Zlatka s svojim obiskom. Komaj sva ji pripravile prostor v naši »delavnici« in jo od vrha do tal pregledali, saj je imela nov kostim, nov klobuček, nove čevlje, že ji je planilo iz ust: »Kako boste pa pri vas praznovali materin dan?« »Kaj, kako?« se nama je utrgalo vprašanje. »Kaj še ne veste?« je hitela pripovedovati. »Povsod bodo praznovali 25. marca materin dan. Kaj niste brali v »Vigredi?« Spogledali sva se s sestro; Vigred je bila res že dva dni v hiši, a ker je pri nas veljalo pravilo: ob delavnikih delamo, ob nedeljah počivamo in je čitanje veljalo za počitek, je še nihče ni odprl. Zato je morala Zlatka kar naprej pripovedovati: Drugod že materin dan več let praznujejo. V Sloveniji ga bomo letos prvič. V cerkvi, doma in v društvih.

Zdaj nama je bilo jasno. Materin dan praznovati, to že; a kakšno posebno slavnost iz tega napraviti, to se nam ni zdelo prav. Pa je trdila Zlatka, da je treba in pravila: »Hotela sem mami plesti modern okrogel prt za na mizo, pa ne utegnem. Ga bom rajši kupila.« »Škoda; pa bi bila mama bolj vesela, če bi ji ga sama naredila,« sem hitro pridejala. »Seveda bom pri Zalazniku tudi naročila torto, čokoladno torto,« je hitela Zlatka. »Mama sicer pač čokolade nima rada, pa jo imamo drugi. In pa z avtomobilom se moramo peljati na Posavje. Mama se bo seveda zopet bala. Vesta, naša mama je tako staromodna. Kar ne more se navaditi na moderne razmere.« Zdaj je pa moja sestra Ivanka prišla do besede: »Toda, če naj ima mama praznik, je treba, da se drugi rovnajo po njenih željah, ne pa —.« »Je že res,« jo je prekinila Zlatka, »pa moramo tudi drugi imeti kaj od tega.« — In tako smo prišle na drug pogovor.

Ko je odšla, sem imela jaz še dosti učenja za drug dan. Ivanka pa dosti šivanja tako, da sva o praznovanju materinega dne govorili šele zvečer v najini podstrešni sobici. »Ali ne bi bilo lepo, če bi tudi pri nas praznovali materin dan? Saj so tako lepi družinski prazniki!« — »Seveda, da se bo mama zopet prav pošteno utrudila, kot navadno za vsake praznike. Ali še veš, kako je bila trudna za svoj god? Skoraj je dremala pri kosilu.« — »Seveda, to pa zato, ker mora čisto vse sama narediti. Jaz grem v šolo; ti se pa na nič ne spomniš.« — »Jaz?« se je ujezila sestra, »saj veš, kakšno delo imam. Ali pa nisem zadnjič vse sama skuhalo, ko sta bila stric in teta pri nas? Ali naj zmeraj samo jaz garam?« Tako se je končal pripravljalni razgovor za materin dan med nama. Na mlajše bratce in sestrice niti mislili nisva. Kmalu sem zaslišala enakomerno dihanje z Ivankine postelje, znamenje, da spi. Meni pa materin dan ni dal zaspati. Mislila sem in v mislih je nastal tale načrt: Tako nekam svečano bi moralo biti kot o božiču ali veliki noči. Vse osnaženo in pospravljeno. Vse bi moralo ta dan mami služiti. Ne tako, kakor vsak dan, mama tu, mama tje. Prva na nogah, zadnja v postelji. In če ji je treba kaj pomagati, storimo to s čmernimi obrazi, ali pa porivamo to delo drug drugemu. Po njenih željah je nihče ne vpraša. Ta dan mora biti čisto drugače!

Na svoj praznik ne sme mama prav nič delati. Vse delo ji bomo odvzeli; ta dan ji bomo samo stregli. Njene najljubše jedi bomo skuhale. Seveda se bomo z očetom o vsem prej zgovorile . . .

V teh mislih sem zaspala.

Drugo jutro sva z Ivanko celoten načrt še enkrat razgovorili. Pridejali sva še to, da gre zjutraj vsa družina k sv. maši, kar je večjih tudi k sv. obhajilu za mamo. Vse drugo je ostalo, kakor sem si jaz zamislila. — Očeta sva imeli hitro na svoji strani in tako so se pričele tihe priprave. Samo še šest dni je bilo dotlej.

In pomislite: ves načrt smo do pičice izvedli. Naša mamica je bila ta dan kraljica našega doma.

Slavko Savinšek:

Otroci mami za god.

*Leto in dan skelè Te Tvoje oči, o mati,
od dolgih, dolgih prečutih noči,
ko Tvoje srce vse v skrbeh vztrepetà
ob slehernem dihu otroškem iz snà, o mati.*

*Leto in dan so trudne Tvoje roke, o mati,
da komaj si brišejo sproti solzé,
ki jočeš globoko iz duše jih dna,
od truda za svoje otroke razbičana, o mati.*

*Leto in dan Ti ubogo srce je težko, o mati,
trpljenje, skrbi do krvi ga tepó,
ki Tvoji otroci Ti jih prizadevamo,
ker Tvojih ljubečih pogledov ne vidimo, o mati.*

*Danes, za god, naj poljubimo skrbne oči Ti, o mati,
da vidimo, kakšna skrionost v njih živi Ti,
pobožno poljubimo spehane, trudne rokè
in žulje, ki vroče na njih radi nas Ti goré, o mati!*

*Danes nas toplo k ljubečemu srcu privij, o mati,
na naših otroških, ljubečih rokah odpočij
en dan se samo, in v naše zaglej se oči,
da v njih se za novo trpljenje napiješ moči, o mati!*

F. T.:

Pri duhovni materi.

Pred leti je bilo, ko so — še majhne deklice — zapustile samostansko šolo in se razkropile pa svetu. Pač so tekle solze, ko so se poslavljale od redovnih učiteljic, od kapelice, od vseh ljubih koticov na vrtu in v poslopju. Toda, saj Vas pridemo obiskat, kmalu, večkrat, nikdar ne bomo pozabile samostana,« tako so obečale poslavljaajoče. Redovnica je smehljaje poslušala zatrjevanja; ni hotela žaliti deklic in zato ni ponavljala, kar je povedala tolikokrat med šolskim letom: »Vesela sem vsake, katera se me čez leta še spominja. Dobro pa je, da redovnice delamo za božjo čast, kajti redke so one, ki bi nam bile še po letih hvaležne.«

Odšle so v svet, ki jim je ob prihodu pokazal najvabljivejše lice: smeh in petje povsod, zabava in vesela družba, kamor so prišle. Kje so ostale misli na samostan in na samostanske učiteljice! Saj so skoraj upravičeno

sklepale deklice: »Kdor je dalj časa živel zunaj, bi se težko spet privadil mirnemu življenju tam notri.«

Bivšo gojenko Marico je vedoželjnost zanesla v svet, kjer se je zave-rovala v študij in živela le prihodnjemu poklicu, katerega si je tako lepo zamislila. Vso žalost slovesa je pozabila in takole je pisala Francki, nekdanji tovarišici: »Prav po pravici povedano, jaz sem že skoraj pozabila na vse. Če kdaj mislim na tiste čase, se mi zdi, kakor bi bile sanje. — In vendar,« tako je dostavila, »sem bila takrat srečna! Rada pa se še vedno spominjam svojih učiteljic, posebno m. I., ki je največ vplivala name in kateri bom večno hvaležna.«

Resnično življenje pa ni uživanje, kot so mislile deklice v začetku, ampak težek in veden boj. Potem naj pa bo to boj za obstanek, kakor ga bojuje Minka, ki mora z delom svojih rok preživljati še mlajše sestrice-sirotko; ali pa oni boj, ki ga bojujejo tiste deklice, katere hočejo tudi ob vsakdanjih ne-prijetnostih ohraniti vedro lice in biti v domači hiši solnčni žarek. — Tedaj ko se je začel ta boj in je življenje stavilo toliko vprašanj, na katere same niso vedele odgovora, so se spet spomnile dobre vzgojiteljice in besedi, katere jim je nekoč povedala: »Prav posebno moramo Boga hvaliti, če imamo milost, da dobimo dobrega, modrega svetovalca.«

Drobno pisemce je romalo v zavod, za njim drugo in tretje, vsako podobno pritajenemu klicu na pomoč. Deklice niso upale zaman. »Ne vzgo-jiteljica, hočem Vam biti prijateljica v Srcu Jezusovem, duhovna mati, če hočete,« tako se je glasil odgovor. Deklice so bile ponosne in vesele: skusile so že pač, da je v svetu nastavljenih zanje polno zank in vedno večkrat je bilo treba iskati sveta in zavetja pri duhovni materi.

Francka — o kateri sodijo ljudje, da je najsrečnejše in najveselejše dekle — omaguje včasih in dvomi o svojem poklicu: »Ali je res enakozaslužno ali pa še bolj, če vestno vršim drobne gospodinjske dolžnosti in ne sledim klicu, ki vabi in miče v javnost?« Duhovna mati je ona, ki zna potolažiti: »Otrok moj, najboljše je tam, kamor Bog kliče. Zate je volja božja, da si zvesta v malem; nikar se torej ne vdajaj sanjarjenju in otožnim mislim, ker Bog ljubi veselega darilca!«

Z visokošolsko Marico sta bili v samostanu najboljši tovarišici. Ker imata pa v življenju tako različni vlogi, se zdi, da bosta šli narazen. Posebno Francka misli, da bo ob veliki razdalji učena Marica pozabila na preprosto nekdanjo sošolko. A zopet svetuje samostanska prijateljica: »Prijateljstvo, ki sloni samo na učenosti, je trhljeno. Ne boj se, vajini duši vežejo tesnejše vezi, katerih se niti ne zavedata. In če bi le prišlo do ločitve? Prijateljstvo, ki mine, ni bilo pravo; no, in potem tudi ne bo treba žalovati.«

Duhovna prijateljica pa nalaga svojim varovankam tudi dolžnosti. »Klavzurirana redovnica sem,« tako jim piše, »nadomestite me Ve med svetom. Misijonarite s svojim zgledom vsej svoji okolici, da bo v Sloveniji kmalu veliko deklic, idealnih po mišljenju in zvestih Bogu in narodu.«

Pred letom so se dekleta sešla pri svoji duhovni materi. Ne več otroci, razumne mladenke so že sedaj, ki samostojno gredo skozi življenje. Vendar jim je bilo tako lepo, ko jih je redovnica nazvala »otroci moji« in so z njo obiskale nebeškega Gosta v kapelici in vse tiste prostorčke, kjer je bilo pred leti tako prijetno. Ko so se razvnele v pogovoru, so se vprašale mladenke: »Kje bi med svetom našle dobrotnico ali prijateljico, ki bi se tako žrtvovala za nas?« Tedaj jih je redovnica smehljaje zavrnila: »Saj mora biti mati vendar najboljša prijateljica!«

Moja mamica doma pa je vesela, da hočem tudi duhovni materi biti pokorna hčerka.

Samotarka:

Moj materin dan 1926.

(Kakor ga je praznovala učiteljica v hribih.)

25. marec. Danes je praznik, vesel solčni praznik vseh srečnih otrok, ki imajo — mater.

Ko so mi rekla moja dekleta, naj ga praznujem ž njimi, sem tiho zapustila vesele dekliške vrste in sem odhitela v svojo sobico. Sama sem hotela biti s svojimi ctožnimi mislimi: saj nimam več mamice, pred dvanajstimi leti je že odšla od nas k Bogu.

O, kako živo mi je uprav danes pred očmi tisti dan! Kako so Te klicale moje solze: »Mati, o mati, zakaj odhajaš?« — Kako rada bi Te bila na rokah nosila! Veselje Tvojih starih dni sem Ti hotela biti! Nadomestiti sem hotela, kar sem Ti vzela moči in zdravja, ki si mi dala življenje, me vodila skozi življenje, delala in trpela zame. Tisti dan, zimsko popoldne je bilo, snežilo je zunaj, sami sva bili, pa si položila trudno glavo na moje roke in si rekla, da hočeš z. spati in počiti... — In zaspala si v dolgo smrtno spanje v mojih rokah...

Mati, srce boli pri teh mislih. Toda kakor vselej, kadar mi je prav posebno hudo, čutim Tvojo bližino, ko moja duša tako neutrudno išče Tvojo, o mati.

In mirno je postalo v meni, vsa bol je izginila. Tudi jaz moram praznovati materin dan!

Pa sva pričeli razgovor z mamico; vsedla sem se pred njeno sliko in bilo mi je, kakor da slišim njen glas. In pravila mi je, kakor včasih, kako ji je bilo takrat, ko sem jo prvič poklicala »mama«; kako sem vedno hotela biti pri nji in samo pri nji. Dalje je pripovedovala, koliko veselja je imela z nami vsemi. In zdaj sem ji znala tudi jaz že marsikaj povedati: takrat, ko smo se igrali pri potočku, takrat, ko je bratec zbolel in smo vsi jokali zanj, takrat, ko se je sestra zgubila, takrat... In ko sem šla v šolo; ko sem prinesla prvo podobico iz šole; ko so tekle bridke solzice — mamica, ali veš? — ko se je črnilo razlilo po domači nalogi. Koliko radoznalih vprašanj in koliko odgovorov, Tvojih, mamica, ki si vse vedela, vse znala!

In mi je zopet mamica pokazala prve koreninice in kali dobrega in slabega, daleč, daleč je posegla nazaj v moja detinska leta. »Ali veš, moj otrok?«

Pa sem jo opomnila na svoja najtežja leta! »Mamica, ali še veš? Sama si imela toliko težkih skrbi in si nosila še moje. Sama tolažba in dobrota si mi bila, mamica!«

Toda prišlo je še hujše! Vojna leta s svojimi grozotami. A, Ti, mamica, mati, si stala močna in trdna tudi takrat, ko si zvedela, da sina ne bo več nazaj, četudi Te je to poročilo izmed vseh najhujše zadelo...

Mati, prav za prav sem hvaležna Bogu, da Te je poklical v večno; neminljivo veselje, saj so solčni dnevi na svetu tako redki in kratki!

Odkar si šla od nas, mati, tudi mi drug za drugim odhajamo zdoma — v življenje. Vsi pa nosimo s sabo Tvojo sliko, da nam krasi v tujini sobico, da nam tolaži v tujini ubogo, zapuščeno srce.

Zunaj so zapeli zvonovi k materinemu prazniku; vabijo v cerkev vse, ki hočejo moliti za — mater. In tam ne smem manjkati! Moja molitev bodi zahvala, velika, globoka in iskrena zahvala za mater, našo mater, mojo mater!

Ko umira mama . . .

(Kratek prizor za materin dan.)

Osebe: Mati,
oče,
štirje otroci,
tri sosede.

(Meščanska soba. Na levi miza s križem, svečami itd. kakor pri sprevidenju.)

Mati (umira v naslonjaču; sosede ji strežejo): Ah, ah! Kje sem? Poglejte lučke!
Ah, kako je lepo! Anica, kje si? Milica?

Prva soseda: Pomiri se, kmalu bo bolje! Ali te žeja?

Mati: Luč — luč — luč — o Bog — Jezus — Tonček — angelci . . .

Druga soseda (otrokom razen mlajše Vikice): Otroci, molite! Mama, umirajo.
(Otroci ne razumejo.) Tja k mizi poklekните in molite! (Pokleknejo.)

Mati: Vode — vode — vode . . . (Sosede ji strežejo.)

Tretja soseda: Morda bi rajši zdravila?

Mati (odkima): Otroci . . . kje ste? Molite . . . Na večer-no mo-litev ne pozabite . . . Angel Gospodov . . . je . . . oznanil . . .

Druga soseda (ji obriše pot s čela): Že molijo; nikar se ne razburjaj! Glej, križec! Poljubi ga! (Pritisne ji ga na usta.)

Mati: Jezus . . . moj Jezus . . . bodi moj . . . in . . . kje so — otroci? Ah — ah!
Kje je mož? Pridite bliže, da vas blagoslovim . . . O Bog . . . Oče . . .
Sin . . . Otroci . . . kje ste? (Druga soseda jih vodi k njej.)

Prva soseda: Tukaj so. Oče, stopi bliže!

Oče (ihiti, obraz si zakrije z rokami in robcem).

Mati: Ali — ste — vsi? Ah, zdi se . . . mi . . . da manjka — mlajša . . . Kje je Vikica?

Sosede: Pa res, Vikice ni.

Druga soseda: Pokličem jo brž (odide).

Tretja soseda: Kmalu pride. Je pač še otrok. Najbrž se igra.

Mati: Vikica, kje si? . . . otrok moj ljubi . . . (Druga soseda z Vikico.)

Druga soseda: Tukaj je! Vikica, glej, mama so bolni. Zakaj ne ostaneš pri njih?

Mati: Pridi . . . bliže . . . Ti se mi najbolj . . . smliš. Kaj . . . bo s teboj?
Dragi . . . mož! — Skrbi za otroke . . . Izročim jih Marijinemu varstvu . . .
Stopite bliže . . . otroci . . . da vas . . . blagoslovim! (Otroci se postavijo okrog matere; starejša dva jokata!) Naj vas . . . blagoslovi . . . Oče . . .
Sin . . . in sv. Duh! (S težavo prekriža vsakega otroka. Ko prekriža Vikico, reče ta:)

Vikica: Mama mrzlo roko imate. Mama zakaj ste tako žalostni? Mama zakaj danes ne poje? (Sosede ji namigavajo naj bo tiho.)

Mati: Vikica moja . . . poslavljam se . . . od tebe . . . in od . . . vseh, za slovo . . .
pa . . . bom . . . poskusila . . . zapeti tisto . . . lepo . . . Marijino pesem.
(Se s poslednjimi silami vzravna. Za odrom spremljevanje z gosli ali s harmonijem. Ihtenje navzočih.)

Mati (tiho poje): Marija, naša boš pomoč,
ko svet nas zapusti;
ko nas objame smrtna noč,
nas milo sprejmi ti
Saj tebe, Mater, ljubimo,
in vedno . . . k tebi . . . kličemo:
Marija . . . varuj nas . . . Marija . . . (umolkne, nato):

Jezus Marija, ... (omahne, pogleda široko po vseh, začne počasneje dihati, nekaj še šepeče.)

Prva soseda: Jezus, mati umirajo!

Tretja soseda: Kje je sveča? (Jo išče, prižge ter drži pred umirajočo.) Možno se zgrudi poleg naslonjača.)

Druga soseda: Molimo, molimo! (Moli naprej.) Sv. Jožef, pelji njeno dušo v Jezusovo naročje! Sv. Mihael, prosí za njo! (Vsi jokajo.)

Vikica: Mamica, mamica? Ali spančkate?

(Zastor naglo pade.)

OD SRCA DO SRCA

Pomenki z gospo Selmo.

Deklice moje, kakor lani, bomo tudi letos praznovali 25. marca praznik naših zlatih mater. Ali še veste, kako smo to lani storile? In letos, če nam je eno leto kaj pripomoglo k naši duhovni, duševni in srčni rasti, bodi ta praznik še lepši, še nežnejši, še pristrčnejši.

Deklica moja, ne veš, kaj se pravi imeti mater, dokler je še živa. Niti misliti si ne moreš, da pride dan, ko Te bo njena ljubezen ostavila samo. Zdi se Ti, da bi laže sonce prenehalo sijati. In vendar, nekega dne se bodo materine oči zaprle in njene neutrudne roke bodo mirno sklenjene na prsih. Nihče, niti Tvoja velika ljubezen, niti Tvoje solze je ne bodo več zbudile.

Ta dan, na materin praznik, misli na to in Tvoja površna, počasna in lena ljubezen do nje naj vzplamti, da bo mati čutila njeno toploto.

Je pač tak tok sveta in življenja, da spoznamo srečo, ko smo jo že izgubili. Ta sreča, vsakomur vsaj za hipce lastna, je predvsem naša mati. Prosim Te, deklica moja, ljubi svojo mater iskreno in z vso močjo, vsak dan kakor bi je jutri že več ne imela, da bi ji mogla pokazati svojo ljubezen in hvaležnost.

Vidim Te, deklica mala in boječa, ki stojiš ob strani, usta že napol odprta v svoj zagovor. Med Teboj in materjo torej ni vse jasno in iskreno? Nič pravega in pristrčnega razmerja? Nikakega razumevanja? Ne toži! Malo je mater za velike otroke, ker je pač vsaka mati malemu otroku. Mati, ki Te zdaj ne zna tolažiti, Ti je, malemu otroku, brisala solze. Mati, ki danes težko prenese Tvoj mrk in čmeren obraz, je včasih cele noči poslušala Tvoje kričanje. Itd. O, samo pomisli! Ali ni krivda na Tvoji strani?

Tudi Tebe gledam, ki stojiš med nami ob jokana in zapuščena, ker nimaš več matere. Vem, bridek, prebridek bo zato materin praznik. Sama ga praznuj v mislih združena z materjo, ki že počiva v Bogu! Molitev je sveta vez, ki Te veže z njo brez konca.

Vse, prav vse, deklice moje, hočemo biti na materin dan združene z našimi mamicami v pristrčni otroški hvaležnosti in ljubezni. Poročajte, s kakšnimi občutki boste praznovali materin praznik in če smo ji napravile vsaj malo veselja!

Odgovori na pisma.

Najmanjša. Prav, da si prišla, Ti »naša najmanjša«! Ne veš, kako sem Te vesela in prav zares v Tvoji mladostni revščini, osamelosti in tugi ne morem drugače, da Ti prav krepko stisnem roko k prihodu. In, veš, draga, da nisi najmanjša? Z občudovanjem gledam nate, ker toliko zmoreš in zdi se mi, da sem mnogo manjša od Tebe. — Pa pojdiva k stvari! Žalostna zgodba, ki se tolikrat sliši in ki jo težko doume, kdor je ni sam doživel. Otrok moj, ne govori, da si tujka na svetu! Dom imaš, očeta, brate in sestrice. In če je v ta dom prišel še nekdo, ki nosi ime mačeha, naj Te to ne straši. Stara si dovolj, da lahko izprediš, da drugače ni bilo mogoče. Ali naj bi bilo vse gospodinjstvo ostalo v Tvojih šibkih rokah? Saj veš, da bi bilo trajno to nemogoče. Vsak dom rabi gospodinjo. In če se je na Tvojem domu po božji volji izmenjalo v osebah, je pač treba, da se vdaš. Ne mislim Ti prigovarjati, da mora vse tako biti, kakor je bilo; to pač ne, Kri ni voda. Vendar je v mnogih ozirih odvisno od Tebe, kakšno razmerje bo odlesel v Vaši hiši. Rada bi Ti nasvetovala vse po vrsti, kako bodi solčni žarek celi hiši, pomoč vsem, tudi njej, novi materi. Ali misliš, da je njej lahko, živeti se v nove razmere? Nositi odgovornost za celo vrsto otrok, ki niso njeni? Rada jih imeti, ko se ji morebiti srce ustavlja? Tu povsod priskoči na pomoč! Pomagaj, da se vživi v nove razmere! Pomagaj nositi odgovornost! Pomagaj ljubiti, če je ljubezni premalo! Ne pozabi prevzeti vsaj polovico vseh skrbi! Ali misliš, če nova mati vidi Tvojo dobro voljo in željo pomagati, da ne bo dobra Tebi in vsem? In še nekaj: od nikogar si ne pusti vplivati, da zaneti mržnjo napram nji! Po-kaže naj se v Tvojem domu, da mačeha ni

strah! In Ti pripomori k temu! V tihem koticu Tvojega srca pa boš potem čula pritrjujoč glas lastne mamice, ki Te gleda z nebes in pričakuje, da hodiš po njenih stopinjah do brote in miline! Oglasi se še!

Dolores. Ali ni vseeno, če se ne pozna osebno? Razumeva se itak in drugega ne raviva. — Torej si že cela gospodična? Ali Ti včasih ne zahteva srce domov? Tam po vsem tem res ni pravega mesta zate. Ali boš pa službo lahko dobila? Obrni se še enkrat na svojega bivšega kateheta! Sama se ne spuščaj v svet! In vsak način pa mi sporoči takoj, ko dobiš službo, da ostaneva tudi nadalje še v stiku in vem, kako Ti je! Vsekakor pa doma lepo in primerno uredi, da ne bo zamere! Pozdrav!

Zinka K. B. Tudi stara pesem: ljubezen, sreča, razočaranje. Kaj naj storiš? Seveda smeš moliti in prav, edino prav je, da moliš! Ne stavi pa božji previdnosti nikakih pogojev! Bog ve sam najbolje, kaj je prav in dobro za nas. Mi sami s svojimi nerednimi željami pač vse pokvarimo, če hočemo delati po svoji glavi. Zato pa pusti zadevo kolikor moreš vnevar! Raztresi se z delom doma in v društvu! Naprej ne misli in ničesar ne pričakuj, da zopet ne doživiš razočaranja! Če se zadeva preokrene, bo pač tisti čas prinesel tudi s seboj najboljši svet. Oglasi se zopet kmalu!

Bela roža. Ne morem pomagati, če so Te prepoznali; pa tudi nič hudega to, saj si iskala sveta za dobro stvar. Nič se ne boj! Da si pridna in vneta članica prosvetnega društva, je prav lepo. Seveda pa vsaki, še tako dobri stvari podtaknejo zlobni ljudje zle namene. To pa naj Te ne ovira, da pridno sodeluješ pri igrah. — In ženina Ti že izbirajo? To imaš pa čisto prav, če trdiš, da je to Tvoja čisto osebna zadeva. — Ker želiš vedeti, Ti sporočam, da so mi Tvoja pisma zmeraj všeč, ker vse kar naravnost in brez ovinkov poveš. Seveda mi smeš vedno tako pisati. Oglaj se pogosto!

Siromaček. Nikar ne misli, da sem Ti zadnjič tako odgovorila samo, da sem Te odpravila. Ko si mi zdaj popisala križe in težave, ki jih imaš z drugimi, mi pa prihodnjič prav gotovo piši, kako je pa s Teboj! To, kar je danes omenjeno iz Tvojega življenja, se pač večkrat pripeti vsakomur. Kdo izmed nas si še ni želel umreti, češ, bom vsaj enkrat v miru. Da bi bil to že greh, ne smeš misliti! Saj imamo precej zraven našo sv. vero, ki nas uči, da vse to naš Gospod Bog ta o lepo vodi in oskrbuje. — Vsakdanja nevolja se nas gotovo poloti, če nam pri delu ne gre vse po vrsti. Ni pa prav, če iz prevzetnosti in ošabnosti jezikaš in odgovarjaš, ker s tem le jezo podpihuješ. Saj že star pregovor pravi: »Kdor molči, se desetim odgovori.« — Večkrat mi piši, pa se boš bolj navadila pravilno kaj povedati in Ti ne bo hudo, če Te ne bom razumela. Zdaj se že prav dobro razumeva; le večkrat pridi!

Marija Ana. Imam mnogo časa za svoje varovanke; zato se ne boj priti z dolgim pi-

smom! V našem koticu smo tako čisto med sabo; zato iz principa nikogar ne vikam. Mnoge izmed naših tudi mene tikajo; zato mislim, da ne delam nikomur krivice, če si tudi jaz to pravico prillašam. — Kaj držim o pisanju dnevnika? Prav nič. Jaz ga nisen, nikoli pisala, ker nistem nikoli imela časa za to. Lahko pa je pisanje dnevnika za pisatelja (ico) velikega pomena, če v dnevnik piše čisto odkrito in stvarno kratke podatke. Dolgovezna čuvstvenost, fantaziranje in sanjarjenje pa nima pomena. Kdor pa zapisuje opazovanja na sebi in drugih, napredovanje in nazadovanje, doživljanje, spoznanja, pride prav lahko do jasnega pregleda in spoznanja svoje duševnosti in svojega razvoja. Dnevnik je prav tako kakor pismo za vsakega nepoklicanega nedostopen. — Kaj je glavna stvar pri verski vzgoji? Meni se zdi: soliden temelj. Sto in sto pomislekov in verskih dvomov nastane iz nevednosti, še več pa iz površnosti v verskih rečeh. Zgolj verska čuvstva, brez jasnih temeljnih resnic, nič ne koristijo za življenje. Da pa pogosto nastane kriza ob prehodu iz otroške dobe v zavestno in živo doživeto versko življenje, se ne da tajiti. Toda trdna opora na verske resnice in iskanje le-teh ob roki dobrega duhovnega voditelja ali dobre knjige odvrne pri tem prehodu marsikatero nevarnost. — Čuvaj se, pri svojem študiju, da ne zapraviš svoje ženskosti! Bog s Teboj!

Aloja. Prosiš, naj Ti govorim kot »žena, ki ljubi« in me vprašuješ, »ali je priporočljivo, da se Orlica poroči s Srbom — glede vere namreč — če je njemu vera le nekaj podedovanega, njej — Tebi sestra, ne veš, kako čutim Tvoje gorko bijoče srce, — pa je vera »bistvo življenja — pravzaprav temelj«. Nočem Ti odgovarjati z besedami katekizma. To veš sama. Ti ga ljubiš, čutim to iz Tvojega pisma. Kjer je ljubezen, tam sta dva eno. V vsem... v najvišjem in najtišjem. Tebi pa je vera — temelj in bistvo življenja — tu vidim, da si sama globoko mislila in zato Te vprašujem: Ali meniš, da Ti bo dobro in lepo ob možu, ki boš z njim delila vse, samo najvišjega ne? In če Vama Bog da otroke, ali meniš, da bo njemu lahko, da bi samo Ti in samo Ti smela učiti otroke tiste stare lepe katoliške molitve? In bi samo Tvoji obredi veljali otrokom in Tebi kot sveta in osrečujoča skrivnost? In če mu ne bo lahko, ali ne boš Ti vsak dan in vedno znova trpela z njim? Ali Ti ne bo to v težko skušnjava njemu na ljubo zapustiti Očetovo hišo?... Naša Cerkev dovoljuje kot manjše zlo tako zvane mešane zakone in daje stroge pogoje zato, boji se za svoje otroke. In Ti se ne bi bala za svoje? Pomisli tudi! Zena gre z možem. Ali bodo tam povsod katoliške cerkve? Ali ne boš tam kakor vedna tujka, izločena... Saj me razumeš? Verjameš, da me je veliko stalo napisati resnico? Tako mi je kakor da bi Ti morala biti blizu, Te prijeti za roko in Te spremiti v tiho zatišje, da se razjokaš, uboga Aloja.

Naša hranila.

Redilne soli in kuhinjska sol. Kuhinjska sol izboljšuje okus jedil in je za človeško hrano neobhodno potrebna. Brez kuhinjske soli bi želodčni sokovi ne imeli zadostne moči za pravilno prebavo. Dokazano pa je, da je poraba kuhinjske soli dandanes vsekakor prevelika. Vzrokov je več. Z nepravilnim pripravljanjem se mnogim jedilom odvzamejo naravne rudninske soli. Te jedi napravi užitne in jim nadomesti rudninske soli šele kuhinjska sol. — Vsled preobilnega kajenja in nezmernega uživanja alkohola trpe sluznice v ustih in prebavilih. Takim ljudem diše le jedila, ki so zelo osoljena, da dražijo sluznice in vzbujajo tek. Tako večletno in čezmerno uživanje soli provzroči težke neznane bolezni.

V kuhinji rabimo kameno in morsko sol. Kameno sol lomijo v zemlji, v solnih rudnikih, kakor druge rude. Primešane pa ima več ali manj zemlje in drugih snovi. Zato jo tope, da se očisti.

Morsko sol dobivamo iz slane morske vode. Morsko vodo napeljejo v plitve gredice na obrežju (saline), kjer voda vsled solnčne toplote in vetrov izhlapeva, na dnu gredic pa se nasede sol v drobnih zrnih. Na ta način dobljeno sol pred porabo še dobro očistijo; takoj dobljeno pa polagajo tudi živini.

Imamo pa tudi še druge vrste soli, takozvane redilne soli, ki so za človekovo življenje in zdravje bistvenega pomena. Kost, mišice (meso), živčevje morejo rasti in se razvijati do prave moči le, ako dobiva organizem potrebne množine rudninskih snovi, kakor apnenca, fosfora, železa i. dr., ki so vsi v naravi že spojeni v primerne snovi, ki jih uživamo v naših hranilih. Kako modro je pac vse to Bog uredil!

Večkrat smo že slišali, da mornarji, ki so zaradi kake nesreče primorani dalje časa uživati le konzervirano meso in prepečeneč, obole za škorbuto. Bolezen se pojavi zaradi tega, ker ne uživajo nikake rastlinske hrane, ki bi vsebovala redilne soli.

Tudi rahitis (angleška bolezen) pri otrocih, t. j. mehke, nerazvite kosti, je prav pogosto posledica nepravilne prehrane. Pojavlja se navadno v mestih in industrijskih krajih, kjer ljudje uživajo poleg mesa in kruha premalo ali skoraj nič rastlinske hrane.

Največ redilnih soli vsebuje mleko, jajčni rumenjaki, rdeče jagode, grozdje, jabolka, zelena solata, špinaca, redkev, suhe češplje, smokve, med, krompir. Fosfora imajo zelo veliko: lešniki, kakao, špargeljni, kolerabe, čebula, kumare. Z nepravilnim pripravljanjem se pa naštetim živilom odvzame mnogo redilnih soli. Posebno veliko je redilnih soli v listih, steblih, koreninah in gomoljih. Vrednost marsikatere zelenjave je za prehrano silno majhna, da nima v sebi redilnih soli.

Znan je izrek: »Ne živimo zato, da jemo, temveč jemo zato, da živimo.« Zato je zelo važno vprašanje: Kaj naj uživamo, da bomo solidno živeli?

Kdor dela, se mora tudi primerno hraniti. Če je telo zdravo in krepko, gre delo še enkrat hitreje od rok. Kdo pa je poklican za to, da skrbi za zdravje in moč vseh članov družine? Naše gospodinje. Zato je nujno, da se vsaka gospodinja zanima za to, katera živila so za prehrano posebno primerna. Saj od umne priprave jedi zavisi zdravje, zadovoljnost in blagostanje družinskih članov in celega naroda.

Drobci iz gospodinjstva.

Nedeljski jedilni listi za naše podeželske domove:

I. Mesna juha z * jetrnimi cmoki, govedina, pražen krompir in * čebulova omaka.

II. * Mešana juha, * fižolov zrezek, * krompirjeva solata.

III. * Krompirjeva juha, * žemljekva in * kuhane (suhe) češplje.

* **Jetrni cmoki** v mesni juhi (6 oseb). Zreži prav drobno 15 dkg kuhanih telečjih ali govejih jeter. Tri, na kocke zrezane žemlje ali kruhove drobtine pošrofi v mlekom in pusti, da se nekoliko namoči. Raztepi 2 žlici kiste smetane in 1 jajce ter primešaj zrezana jetra, namočene žemlje (drobtine) in nekoliko moke, da se skupaj drži. Potem napravi cmoke, velike kakor drobna jajca, če hočeš podolgovato obliko, ali kakor drobna jabolka, če hočeš okroglo obliko.

Vkuhaj jih v vrelo juho. Če se prvi cmok razkuha, prideni k ostalim še malo moke. Cmoke daj v juhi na mizo.

* **Mešana juha.** Zreži na drobne rezance: korenje, rumeno ali zeleno kolerabo, peteršilj in malo zelene, por in kuhaj v slani vodi. — V razbeljeno mast deni 1 drobno zrezano čebulo in pest riža ter praži 10 minut, potrosi z žlico moke, zalij z juho, v kateri si kuhala zgoraj naštetu zelenjad in vse skupaj mešaj. Prilij nekoliko kisa in pusti še ¼ ure vreti.

* **Krompirjeva juha.** Zreži na drobne kocke 1 kg krompirja (za 6 oseb) in ga kuhaj v slani vodi. V masti zarumeni 1 drobno zrezano čebulo in 2 žlici moke. Zalij s krompirjevo juho, razmešaj, da je gladko ter vlij v krompir. Prideni lavorjev listič, vršič majarona (ali šetraja), ščep stolčnega popra, malo kisa. Naj počasi vre še 5 minut.

* **Fižolov zrezek.** Skuhaj mehko ½ litra boljšega belega fižola, ga odcedi in pretlači skozi sito. Dodaj žlico prav drobno zrezane čebule, malo zelenega peteršilja, majarona in eno raztepeno jajce. Primešaj toliko moke, da boš v roki ugneta zrezke (okrogle, za prst debele hlebčke). Speci jih v razbeljeni masti.

* **Zemljevka.** Zreži 6 zemelj na drobne kocke. Poškropi jih z mlekom in pusti nekaj časa stati na gorkem. Vmešaj $\frac{1}{4}$ litra smetane, 1 jajce, 1—2 žlici stolčnega sladkorja, cimeta, nekoliko zrezane limonove lupine. Nato deni v pomazano posodo za prst debelo namočene zemlje, pomazi z vmešano smetano, položi še drugo plast zemelj in zopet pomazi in to tolikokrat, kolikor imaš snovi. Po smetani vržeš lahko tudi malo rozin. — Peci v precej vroči pečici $\frac{1}{2}$ ure.

* **Čebulova omaka.** Razbela v ponvi 2 žlici masti in vmešaj 3 žlice moke. Ko zarumeni, prideni 3 žlice drobno sesekane čebule ter mešaj. Ko je tudi čebula rumena, prilij toliko vroče vode in par žlic kisa, da bo omaka gosto tekoča. Dodaj tudi košček sladkorja. Vre naj še $\frac{1}{2}$ ure.

* **Krompirjeva solata.** Krompir operi in skuhaj. Kuhani krompir olupi, razreži na liste ter potresi s soljo, poprom, drobno zrezano čebulo in česnom. Zabeli še toplega z oljem in kisom, pa rahlo zmešaj. Ako misliš dodati še sveže solate, opusti poper in čebulo.

* **Suhe češplje.** Suhe češplje operi, nalij z vodo, prideni limonove lupine, skorjico cimeta ter pusti, da počasi vro $\frac{3}{4}$ —1 uro. Ko pol ure vro, prideni košček sladkorja. Kuhane deni v skledo in daj mrzle na mizo. Po okusu jih še lahko potreseš s sladkorjem.

Naš vrt.

Teško pričakovana pomlad že prihaja. Topli žarki pomladnega solnca so že privabili iz zemlje nežne trobentice in dišeče vijolice.

Vsa narava se je prebudila iz zimskega spanja k novemu življenju in kliče Vigrednice, da pogledajo v svoje vrtove.

Ali si moremo misliti kaj bolj prikupljivega in prijaznega kakor hišo, ob kateri je skrbno obdelan in lepo negovan vrt poln cvetlic in zelenjave?

Vobče je pri nas še premalo smisla in umevanja za vrtove. Zato bodi naloga Vigrednic, med našim narodom vzbujati zanimanje in veselje za obdelovanje vrtov in pridelovanje zelenjadi, ki je za vsako gospodinjstvo neobhodno potrebna. Pri pogledu na vrt si lahko napravimo pravilno sodbo o hišni gospodinjci.

Vrt mora biti vsaj tako velik, da pridela mo toliko zelenjadi, kolikor je potrebujemo za domačo porabo. V bližini mest in industrijskih krajev pa je vrt lahko vir stalnih dohodkov, ako ga umno in skrbno obdelujemo.

Za pridelovanje vrtnih rastlin mora biti zemlja zelo dobra. Zelenjad je okusna le tedaj, ako hitro zraste in se popolnoma razvije. To dosežemo le v globoki (najmanj 40 cm), rodovitni, črni vrtni zemlji. (Za gnojenje je najboljši hlevski gnoj in kompost.

Gredic, ki smo jih v jeseni dobro pognojili in prekopali, nam na pomlad pred setvijo ni treba znova prekopavati. Poravnamo jih kar z grabljami. Na tako pripravljenih gredicah dosežemo mnogo več uspeha, kakor na cnih, ki jih prekopljemo spomladi tik pred setvijo. Obdelovati moramo zemljo vedno ob vedrem vremenu. Vsako obdelovanje ob mokrem vremenu več škoduje nego koristi.

Zelo važno je tudi kolobarjenje, t. j., da vsako leto prostor, kjer rastejo ene in iste rastline, zamenjamo. Dokazano je, da poljski in vrtni sadeži opešajo, ako jih gojimo več let na enem in istem mestu.

Kakovost semena spoznamo, ako preizkusimo njegovo kalivost. V to svrhu postavimo v toplo sobo zaboček dobre prsti, v katero denemo kalit 50 zrn. Dobro je, ako pred kaljenjem namakamo seme 6 ur v mlačni vodi. Ako v določenem času vzkali vseh 50 ali vsaj blizu toliko zrn, je kalivost ugodna. Staro seme ima manj kalivosti. Le bučno in kumarčno seme je kalivo 6—8 let, seveda če ni pokvarjeno.

Ko je vrtna ograja urejena in popravljena, sadno drevje otrebljeno, gredice poravnane, pričenmo s setvijo. V februarju in marcu sejemo korenje, peteršilj, špinačo, solato, čebulo, zeleno, por, grah, redkvico, kolerabice, zelje, ohrovč, peso, paradižnik. Posadimo tudi čebulček in česen.

Tudi sobne rastline pričnemo presajati in obrezovati. Vobče je treba sobne rastline presajati vsako pomlad. Le palme, oleandre, hortenzije, kamelije, aceleje presajamo vsako drugo ali tretje leto. V lončke vsejemo begonije, klinčke, primule, cinerarije itd. Ko skale, jih večkrat presadimo vse dotle, da se dobro in popolnoma razvijejo in okrepe.

ORGANIZACIJA

Iz orliške centrale.

Materin dan. Kakor lansko leto bomo tudi letos 25. marec posvetile spominu naših mater. Ker Orlice ta dan itak praznujejo svoj orliški praznik, posvečen nebeški Materi, bo prav lahko pridružiti temu prazniku tudi praznik naših mater. Po večini so krožki že lani praznovali materin dan. Poročila so povedala, da se je to praznovanje prav lepo obneslo. Zato bomo šle letos lahko korak na-

prej in slavje še povečamo. Če kdo, zaslužio to naše matere. Pri orliški zvezi je na razpolago zbirka deklamacij, mični igrici »Materin zaklad« in »Močna mati« za proslavo materinega dne proti malenkostni odškodnini. Naj ne bo krožka, ne društva, ne hiše, ne doma, kjer bi se 25. marca ne praznoval materin dan!

Zvezni svet Orliške zveze, združen z zveznim tehničnim svetom se vrši dne 13. marca

v Ljudskem domu. Zvezni svet tvorijo srenjske predsednice in članice predsedstva. Predloge, ki naj bi se o njih obravnavalo na zveznem svetu, je poslati predsedstvu osem dni pred zveznim svetom. Dnevni red zveznega sveta in zveznega tehničnega sveta dopošlje predsedstvo v okrožnici.

Prosvetno-socialni tečaj v Novem mestu 28. in 29. januarja. Udeleževalo se je 14 zastopnic dolenjskih krožkov, poslovni izpit pa je napravilo 8 tečajnic, 2 z odličnim, 5 s prav dobrim in 1 z dobrim uspehom. — S tem so končani razpisani prosvetno-socialni tečaji.

Gospodinjski tečaji v pobožni dobi se vršé od 7. januarja do 15. marca v Rovtahn, na Trati, na Bledu, v Preddvoru, na Krki in v Radečah. Kakor so pokazale revizije, je povsod delo prav resno in temeljito. O končnih uspehih in razstavah bomo še poročali.

JOZ akademija. Kakor vsako leto se vrši tudi letos akademija JOZ in sicer letos dne 3. aprila. Iz priprav se da sklepati, da bo zopet nekaj čisto posebnega. Obilna udeležba naj pokaže zanimanje tudi s strani Vigrednic, zlasti ker nastopijo tudi članice z izredno lepimi točkami.

Sestre sestram.

Orliški krožek Rim. Toplice. V dolini božičnega solnca in januarskih trobentic si orlišтво pridobiva tal sicer počasi, a vztrajno. Vzbrstelo je drevo v prvi pomladi povojnih let, ozelenelo in se razcvetelo, toda mnogo cvetja se je predčasno osulo. A kar je ostalo, rodi sadove, trpke sicer, toda zdrave. So sadovi: sesterstvo sester, veselje sestankov in razgovorov, lepota »Vigredi«, ki jo imamo rade, ker je tako naša in jo radi čitajo tudi drugi ljudje, tako da gre od hiše do hiše in še podjetnost v stanovskih izobrazbi — gospodinjstvu in še večna skrb kaj bo, če bo blagajna vedno tako suha. Eno je v nas: medsebojna vzajemnost in vera v bodočnost! Bog živi!

Novoletna prireditve hrušovskih Orlic. Na novega leta so imele hrušovske orlice skupno s člani in naraščajem »telovadno akademijo«. Nastopile so z vajo »Orlovska himna«, prav dobro so jo izvedle. Lepo sta bili izvedeni deklaraciji, samo deklarovalka »Orliške zarje« bi morala biti malo glasnejša.

Vsa čast in zahvala sestri načelnici, ki je s svojim igranjem in petjem pri tej akademiji

pripomogla do tako velikega in lepega uspeha novoletne prireditve.

Marsikatera sestra tega krožka ni niti malo mislila, da bo vsa stvar tako lepo uspela, ker se zadnje čase nekaj »puntajo«.

Dne 23. decembra 1926 so imele občni zbor in izvoljena je bila nova predsednica in tako bo mogoče zboljšati delovanje v krožku in ga bolj poživeti.

Naprej sestre, ne ozirajte se ne na levo in ne na desno, naj govore naši nasprotniki, kar hočejo. — »Naprej za Solncem in svobodo zlato!« — Opazovalka.

Orliški krožek Mavčiče. Pavla Bohinc iz Mavčič, rojena 19. 6. 1907, umrla 19. 3. 1926.

Ko vigred cvetna je odprla vrata,
da v cvet premnog
obleče breg in log,
Odšla od nas je Pavla zlata —
vzor »Orlic«
in cvet devic...

O Pavla, prosi za nas vse tam gori,
da hodimo prav vse za — tvojimi vzori!

Uredniška molčečnost.

Ker je današnja številka posvečena materi, je moralo izostati nadaljevanje o »Slikarstvu«, »Kako je drugod« in prispevki nekaterih sotrudnic in sotrudnikov, za kar prosimo oprostjenja. Tudi nadaljevanje obeh povesti je iz istega vzroka zelo kratko, kar naj čitatelji oprostje.

V zadnji številki je v rubriki Sestre — sestram pod pojasnili glede veseloigre »Jurčki« izostal podpis avtorja: Leopold Turšič, kar danes popravljamo.

Ocene proizvodov pridnih naših pesnikov in pesnic prinesemo prihodnjč.

Nov imenik slovenskih knjig je izdala za novo leto 1927. Jugoslovanska knjigarna v

Ljubljani in istočasno razpisala na knjige lastne zaloge 25% popusta, na knjige tujih zalog pa vsaj 10% popusta za vse zasebne in javne knjižnice, ki si hočejo po tem seznamu pred koncem meseca marca t. l. svoje knjižnice spopolniti. Pri večjem naročilu pošlje knjigarna poleg tega poštnine prosto, kakor je to natančneje povedano v tozadevni ponudbi. Kdor si hoče naročiti kaj knjig, naj se poslužite izredno ugodne ponudbe in zahteva od Jugoslovanske knjižarne novi cenik in ponudbo glede popusta. Oboje dobi brezplačno in poštnine prosto. Za knjižnice je ta prilika izredno dobro došla, zato naj jo nobena ne zamudi.

Izhaja vsak mesec. — Za članice je list plačan s članarino, za druge znaša naročnina 25 Din; za inozemstvo 32 Din. List izdaja Orliška podzveza (Anica Lebar) v Ljubljani. — Uredništvo in upravnštvo je v Ljudskem domu.

Odgovorna urednica: Zvona Primčeva.

Za Jugoslovansko tiskarno: Karel Čeč

NOVA ZALOŽBA

LJUBLJANA, KONGRESNI TRG 19

*Vse
pisarniške potrebščine
Vse knjige*

**PRIPOROČAMO
NAŠO DOMAČO**

KOLINSKO CIKORIJO!

Zavarujte svoje življenje, poslopje, premičnine, pri

Vzajemni zavarovalnici

v Ljubljani, Dunajska cesta 17

Podružnice:

CELJE

Breg št. 33

ZAGREB

Pejačevićev trg 15

SARAJEVO

Vrbanja ulica št. 4

TISKARNA: JUGOSLOVANSKA KLIŠARNA:

izdelovanje vseh vrst tiskovin, knjig, revij, priprosti in umetniški tisk v eni in več barvah

LITOGRAFIJA:

izvrševanje vsakovrstnih ilustracijskih del, eno- in večbarvnih, potom kameno-tiska, offset-tiska in aluminijevega tiska: plakatov, etiket, reklamnih tiskovin, vrednostnih papirjev etc., po lastnih osnutkih ali načrtih naročnikovih

TISKARNA V LJUBLJANI

**ČRKOLIVNICA
GALVANOPLASTIKA
STEREOTIPIJA**

**PRVOVRSTNA IZVRŠITEV
UMERJENE CENE**

dobavlja vse vrste klišejev po risbah, perforiranih, fotografijah, akvarelnih in oljnatih slikah za reprodukcijo v eno- ali večbarvnem tisku, v poljubni velikosti in obliki

BAKROTISKARNA:

enobarvni bakrotisk najrazličnejših umetniških ilustracij, časopisov, revij, albumov, propagandnih tiskovin, razglednic etc.

Poslušaj, bebica moja!

Da je perilo lepo bleščeče in
ima prijeten vonj, se mora
prati vedno le z „GAZELA“-
milom, ki je najboljši do-
mači izdelek.

GAZELA MILO

IZDELJEK ZNANOSTI